

MALERIČEVA HIŠA - HIŠA DOMAČIH IN UMETNOSTNIH OBRTI¹

Izvleček

Občina Črnomelj že vrsto let postopno obnavlja posamezne dele starega mestnega jedra. V okviru teženj po obnovi in oživitvi mestnega jedra Črnomlja je potekala tudi obnova Maleričeve hiše, o kateri bo govora v nadaljevanju. Na zaključni stopnji te obnove je bilo treba fizično obnovljenemu objektu najti primerno vsebino, ki je pogoj za uspešno "življenje" hiše in tudi mestnega jedra.

Abstract

The municipality of Črnomelj in the Bela Krajina region has been renovating parts of the Črnomelj historic town center for many years. The Malerič House is part of this project as well. In order to start functioning as an integral part of the town center, the correct choice of the Malerič House »inner life« and purpose has to be carefully determined.

Pogled nazaj

Hiša učiteljice Pepce Primožič oziroma Maleričeva hiša (po zadnjem stanovalcu) je pritlična stanovanjska hiša iz 19. stoletja. (Malerič 1994, 2) Arheološke raziskave pričajo, da ostaline, najdene na tem območju, predstavljajo nadaljevanje večfaznega urbanega naselja, kar samo še potrjuje ugotovitve arheoloških raziskav pri cerkvi sv. Duha, Pastoralnem centru, na bregu reke Lahinje, ter na bližnjih mestnih ulicah (vse v neposredni bližini Maleričeve hiše). V 15. stoletju območje Maleričeve hiše še ni bilo pozidano, verjetno je rabilo kot dvorišče za zaenkrat neodkrit srednjeveški objekt. Jame, najdene na področju hiše, so lahko povezane s kako takratno obrtjo. (Mason b.l., b.s.)

¹ Članek je povzetek seminarske naloge z istoimenskim naslovom, ki je nastala v okviru podiplomskega študija na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, pri predmetu Kulturni management in pod mentorstvom asist. Petra Simoniča v študijskem letu 2001/02. Izkazalo se je, da naziv hiše in projekta ni bil najbolj spretno izbran. Boljši naziv bi bil Maleričeva hiša - hiša belokranjskih rokodelcev. Ker projekt še ni zaključen, je naziv še vedno mogoče zamenjati z novim, ustrežnejšim.

² Odlok o razglasitvi Maleričeve hiše v Črnomlju, Ulica Mirana Jarca 18, za kulturni spomenik. V: Uradni list RS, 47/1995, <http://objave.uradni-list.si>.

Lesena vogalna hiša z vhodom z ulice je bila vrisana že na franciscejskem katastru. V 30. letih 20. stoletja je bila stavba temeljito predelana (verjetno so ji dodali štiblc), po 2. svetovni vojni pa so ji prizidali še sanitarije. Hiša je bila kot stanovanjski objekt naseljena še v 80. letih 20. stoletja. (Malerič 1994, 2) Po smrti zadnjega lastnika (1991) je hiša ostala prazna in nevdrževana, zato je začela hitro propadati.

Že po stari kategorizaciji je bila Maleričeva hiša arhitekturni spomenik, in sicer spomenik II. kategorije. (Bernik 1987, 37) Leta 1995 je Občina Črnomelj hišo (takrat še v zasebni lasti) z odlokom razglasila za kulturni spomenik. Že v tem odloku je bilo predvideno, da bo hiša rabila »/.../ za potrebe prezentacije nekdanjega načina življenja v mestu ali pa v druge kulturne, turistične in vzgojne namene«.²

Ko je leta 1996 Občina Črnomelj hišo odkupila, so s fizično zaščito začeli tudi praktično uresničevati zastavljene načrte. Sprva je celotno hišo prekrival montažni nadstrešek. Sledila je temeljita obnova z nadomestitvijo starega, dotrajanega materiala z novim. Podrto in odstranjeno je bilo vse dozidano (štiblc, sanitarije).

Danes je obnova hišne zunanosti končana. Žal je celotna obnova potekala brez predhodne jasne opredelitve vsebin v obnovljeni hiši, kar je temeljni pogoj za kakovostno in smotrno obnovo. Že na stopnji dokumentacijskega varstva namreč velja načelo, da " /.../ ni ohranjanja in varovanja brez programa! To pomeni, da ni prenove (obnove) spomenika brez celovite priprave dokumentacije, brez izdelanega programa prenove. Če je le mogoče, je spomeniku treba določiti tudi namembnost«. (Hazler 1999, 230) Vse prepogosto se dogaja (tudi v Beli krajini), da je objekt obnovljen in lastniku oziroma financirjupredan brez opredeljenih vsebin oz. dejavnosti, ki bi se v njem odvijale, zato objekt začne ponovno propadati, finančna sredstva pa so nesmotno porabljena. Hkrati z obnovo ostalih objektov v neposredni bližini Maleričeve hiše (cerkev sv. Duha, Špeličeva hiša, celotna Ulica Mirana Jarca) bi ta del starega mestnega jedra lahko kakovostno zaživel in postal dodatna kulturna in turistična ponudba mesta in celotne Bele krajine.

Iskanje ustrezne vsebine

Iskanje ustrezne vsebine za objekt, kakršen je Maleričeva hiša, je neposredno povezan z njegovo fizično obnovo. Sama obnova objekta je spet širše zastavljena, in sicer v okviru obnove starega mestnega jedra (ki je zaščiten kot kulturni spomenik

Maleričeva hiša pred obnovo. Foto: Anita Matkovič, 4. 5. 1996.

od leta 2001³). Obnova starega mestnega jedra v Črnomlju je aktualna šele v zadnjih letih, saj se je na Slovenskem ideja o prenovi mestnih jeder udomačila šele v šestdesetih in sedemdesetih letih, v Evropi pa se je ideja pojavila že pred 2. svetovno vojno.

Iskanje ustrezne vsebine, ki bi smiselno zaključila projekt obnove Maleričeve hiše, je torej le delček v celotnem mozaiku. Poleg želje po ohranitvi življenja v starem mestnem jedru bi bilo smiselno v projekt vključiti še kako zanimivo dejavnost. V hiši naj bi potekala prodaja izdelkov domače obrti belokranjskih proizvajalcev, njihova predstavitev in občasne pedagoške dejavnosti za obiskovalce. Ali so se v preteklosti v hiši izvajale tudi obrtne dejavnosti, ne vemo. Arheološke raziskave na hišnem dvorišču so sicer odkrile dve pravokotni jami iz 15. stoletja, ki jih povezujejo z neko gospodarsko dejavnostjo, morda z usnarstvom (ni še natančnih analiz vzorcev). To dejstvo samo po sebi še ni zadosten razlog za umestitev obrtne dejavnosti v objekt. Dodaten razlog je pomanjkanje tovrstne ponudbe v mestu Črnomelj in v Beli krajini. Posamezni izdelovalci sicer tržijo lastne izdelke na svojem domu oziroma v delavnici, ni pa celovite ponudbe domačih obrti. Takšne oblike trženja so zanimive tudi s turističnega vidika, saj so kakovostni izdelki domačih obrti lahko tudi lep spominek. Glavni motivi za vzpostavitev Maleričeve hiše kot hiše domačih in umetnostnih obrti so:

- ohranitev življenja v starem mestnem jedru oz. revitalizacija le-tega
- celovita ponudba izdelkov domačih in umetnostnih obrti in njihova hkratna prodaja
- organizirana pedagoška dejavnost za obiskovalce

Nenehno je poudarjen tudi pomen Maleričeve hiše - hiše domačih in umetnostnih obrti v ponudbi za turiste.

Arheološke najdbe dokazujejo, da so se z nekaterimi obrtnimi dejavnostmi ukvarjali naši predniki že ob naselitvi v te kraje. Kontinuiteta obrti je torej na našem območju dolga, zato je prav, da se nadaljuje. Pojem domače obrti oz. "hišne industrije" se je prvič pojavil v avstrijski obrtni noveli leta 1883: *".../ domača obrt nikoli ni bila stalnica, temveč se je neprestano spreminjala in prilagajala potrebam posameznika ali vseh, ki so bili odjemalci obrtnih izdelkov ali storitvenih uslug posameznih izdelovalcev."* (Bogataj 1989, 5) Domača obrt je področje ljudske ustvarjalnosti in inovativnosti. Prav zaradi tega je preživela, in nič ni narobe, če to obliko dediščine na nekoliko drugačen način približamo sodobnemu človeku.

Tudi na tak način lahko pokažemo, da smo presegle romantično-nostalgichen odnos do svoje dediščine in da dediščina kot nekaj starega in kot del preteklosti ni nujno nekaj slabega. Eden od treh osnovnih pojmov strokovnega odnosa je, poleg odkrivanja, raziskovanja, dokumentacije in varovanja, tudi predstavitev ali prezentacija. (Bogataj 1992, 19)

Maleričeva hiša je vsekakor prostor, kjer bi se belokranjska (in širše) obrt lahko dostojno predstavila. V Maleričevi hiši bi lahko združili več področij delovanja:

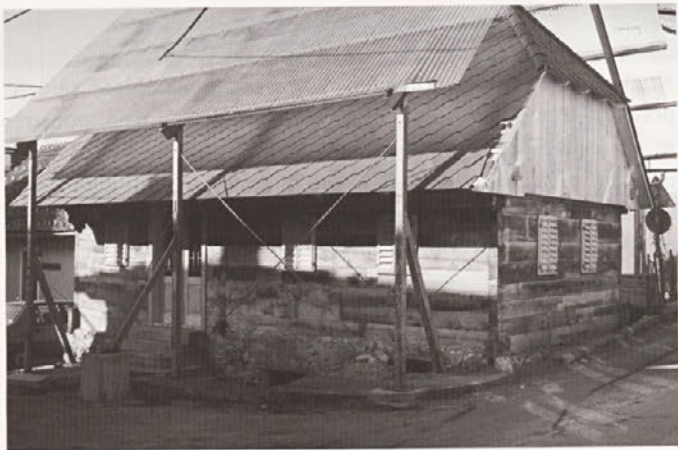
1. pedagoška dejavnost v obliki delavnic za otroke in mladino bi se ukvarjala z vzgojo in izobraževanjem na področju dediščine, ki je v šolskem sistemu še vedno prezrta (delavnice, raziskovalne naloge ...)
2. prodaja izdelkov kot uporabnih predmetov, spominkov, poslovnih daril ... Izdelek domače obrti je lahko tudi spominek, ki mora biti primerno posredovan in opremljen, v ustrezni embalaži in z drugimi sporočili, ki sodijo zraven. (Bogataj 1989, 211)
3. predstavitev v obliki razstavne dejavnosti - vse na temo domačih in umetnostnih obrti.
4. Sejemska dejavnost v obliki občasnih manjših sejmov na hišnem dvorišču ali na trgu pred hišo.

Na vse opisane načine bi lahko počasi spreminjali odnos do domače obrti in do dediščine nasploh.

V severni in zahodni Evropi že dolgo sledimo težnji vračanja k dediščini in lastnim koreninam, tudi na obrtnem področju. Konec koncev je velik del tega, kar danes predstavlja našo dediščino oziroma dediščino neke skupnosti, zgolj plod načrtnega ustvarjanja stereotipov oziroma mitov. V nekem obdobju se je zaradi določenih koristi pojavila potreba po poudarjanju nekaterih sestavin dediščine.

Obrtni izobraževalni sistem, ki je bil pri nas vse do 2. svetovne vojne na zavidljivi ravni, je danes v zvezi z domačo obrtjo povsem zamrl. Izdelki domače obrti so lahko dober vir ustvarjanja dohodka. Naš izobraževalni sistem formalne izobrazbe na tem področju ne daje. Vrzel na tem področju bi vsaj delno zapolnila organizacija tečajev in seminarjev, predvsem za mlade.

³ Odlok o razglasitvi mestnega jedra Črnomlja za kulturni spomenik lokalnega pomena. V: Uradni list RS, št. 74/2001, <http://objave.uradni-list.si>.

Maleričeva hiša med obnovo. Foto: Anita Matkovič, 6. 2. 2000.

Nekatere osnove za izvedbo projekta

Osnovni cilj projekta je bil obnovljeni Maleričevi hiši dati ustrezno vsebino in ji tako "vdihniti novo življenje". Ta vsebina naj bi ustrezala prenovljenemu objektu, hkrati pa naj bi bila tudi tržno dovolj zanimiva (trgovina, turizem ...) ter kakovostna in prezentativna.

Projekt ima podporo lastnice objekta, to je Občine Črnomelj, ki je tudi pobudnica izdelave projekta. Dejavnosti v Maleričevi hiši bodo v prihodnje potekale v okviru z odlokom ustanovljene Lokalne turistične organizacije Bela krajina (v nadaljevanju LTO), ki ima kot taka zagotovljen vir financiranja s strani občin Črnomelj in Semič.⁴ Delovala bi v interesu Bele krajine, njene promocije skozi domačo obrt in ponudbo na trgu (tudi turistično), hkrati pa bi omogočala odpiranje novih delovnih mest.

Projekt "Maleričeva hiša - hiša domačih in umetnostnih obrti"⁵ (v nadaljevanju Maleričeva hiša) bi bil za Belo krajino nova oblika predstavitve in prodaje izdelkov in bi presegel dosedanje ustaljene oblike. Dodatna novost bi bile dejavnosti, ki bi se pri tem izvajale: pedagoške delavnice, seminarji, prikazi domače obrti, občasni sejmi ... K sodelovanju bi bilo treba pritegniti tudi oblikovalce in s tem izboljšati raven ponudbe.

Tudi v Sloveniji so že poskušali izdelati shemo delovanja nekakšnega študijsko-dokumentacijskega in razvojnega centra za domačo obrt. (Bogataj 1989, 203) Projekt Maleričeva hiša bi se lahko v omenjeno shemo dejavno vključil v kar nekaj točkah:

- prikaz procesov, "živ muzej"
- interdisciplinarne povezave, aplikacije (trženje, trgovina, turizem, izobraževanje)
- posredovanje rezultatov (razstave, predavanja, sejmi, tečaji, svetovanja)

S tem bi projekt presegel trgovske okvire in s svojimi spremljevalnimi dejavnostmi obogatil ponudbo na trgu blaga in storitev.

V povezavi s projektom Maleričeva hiša sem že omenila povezanost z obnovo starega mestnega jedra v Črnomlju, saj je vse več trgovskih lokalov v centru praznih in naprodaj. Črnomelj se s tem pridružuje mestom, ki se ubadajo s praznjenjem mestnih jeter in s selitvijo dejavnosti na obrobje v nove trgovske centre.

Dejavnost v Maleričevi hiši naj bi pokazala, da se da z ustrezno obnovo zagotoviti ustrezne pogoje za obstoj lokalov v mestnem jedru in da prav vse dejavnosti ne sodijo v novo nastale trgovske centre. (Primer: knjižnica, kavarna, trgovina s spominki, turistično-informacijski center ...) Lokal v starem mestnem jedru ni nujno kazen, lahko je izziv bolj ambicioznim podjetnikom. Projekt Maleričeva hiša bo hkrati vzpodbuda izdelovalcem izdelkov domačih obrti, saj se bo s tem njihov trg razširil, mogoče pa bo še koga pritegnil k zaposlitvi na tem področju.

Projekt bo dopolnjeval skromno ponudbo tovrstnih izdelkov na trgu. Izdelovalci predmetov domačih in umetnostnih obrti so zainteresirani za sodelovanje, saj so do sedaj svoje izdelke prodajali le na svojem domu ali na sejmih po Sloveniji. Za stalno prodajo na letos ponovno oživljeni tržnici v Črnomlju (po podatkih iz ankete za potrebe vzpostavitve tržnice) niso zainteresirani, saj nimajo dovolj časa, da bi tam vsako soboto prodajali izdelke. Rezultati zgoraj navedene ankete so pokazali tudi velik interes kupcev za nakup izdelkov domače obrti na omenjeni tržnici.

Maleričeva hiša bo novo izobraževalno središče, ki bo z organizacijo pedagoške dejavnosti popularizirala domačo obrt in s tem dopolnjevala vrzel v vzgojno-izobraževalnem procesu osnovnih in srednjih šol. Lahko bi tudi vzpodbujala raziskovalno dejavnost mladih (razpisi za raziskovalne naloge). Hkrati bi lahko bila vzorčni primer in vzgled za izvedbo podobnih projektov v sosednjih krajih, kar bi v prihodnosti omogočilo odpiranje novih delovnih mest in povečanje števila obiskovalcev tudi v bližnjih lokalih.

Organizacija delovanja Maleričeve hiša naj bi sodila pod okrilje Lokalne turistične organizacije Bela krajina, ki je bila ustanovljena leta 2002. V opisu dejavnosti LTO je med drugim tudi izdajanje knjig, časopisov, drugo založništvo, posredništvo pri prodaji raznovrstnih izdelkov, prirejanje razstav, sejmov in kongresov, drugo izobraževanje ... Opravljanje omenjenih dejavnosti je torej zagotovljeno z zakonom.

Notranja organizacija javnega zavoda se določa s statutom, ki še ni bil sprejet, zaradi česar je težko predvidevati potek v zvezi

⁴ Odlok o ustanovitvi lokalne turistične organizacije Bela krajina. V: Uradni list RS, št. 2/2002, <http://objave.uradni-list.si>.

⁵ "Maleričeva hiša - hiša domačih in umetnostnih obrti" naj bi bilo popolno ime za ustanovo. Me domačini je itak že uveljavljeno ime "Maleričeva hiša" in nič ni narobe, če bi se tako tudi uporabljalo.

z organizacijo dejavnosti v Maleričevi hiši. Ker je LTO javni zavod, to je nepridobitna organizacija na področju gospodarstva, mora morebitni dobiček vlagati nazaj v lastno dejavnost.

Tudi finančna plat delovanja Maleričeve hiše je vezana na delovanje LTO. Začetna zagonska sredstva za delovanje so sicer zagotovljena in znašajo 1.000.000 SIT (obdobje ni opredeljeno). Vprašanje je, kolikšen delež bo namenjen projektu Maleričeva hiša, saj predstavlja ta projekt le del delovanja LTO. Ostali viri financiranja LTO so navedeni v 22. členu Odloka o ustanovitvi lokalne turistične organizacije Bela krajina.⁶ Eden od načinov, ki se jih poslužuje javni zavod, je tudi institucija prisile. "Ljudje morajo prispevati za storitve in jih uporabljati." (Trunk Širca 1998, 13)

Odnos in načrti organov LTO v zvezi s projektom Maleričeva hiša niso znani. Vprašanje je tudi, kakšen finančni delež bodo dejavnosti namenili. Z minimalnimi finančnimi sredstvi ni mogoče zagotoviti spodobne in kakovostne ponudbe - ta pa je za Maleričovo hišo, domačo obrt in mesto Črnomelj edino sprejemljivo.

Maleričeva hiša - nov izziv belokranjskim izdelovalcem

K projektu Maleričeva hiša so bili povabljeni vsi (20) izdelovalci predmetov domačih in umetnostnih obrti iz celotne Bele krajine (občine Črnomelj, Metlika in Semič), ki so pri komisiji za ocenjevanje izdelkov domačih in umetnostnih obrti na Obrtni zbornici Slovenije za svoje izdelke pridobili pozitivno mnenje. Vabilu se je odzvalo 15 izdelovalcev, ki sedaj svoje izdelke ponujajo v Maleričevi hiši, ki so jo odprli 25. oktobra 2002. Ob tej priložnosti si je bilo v hiši mogoče ogledati izdelovanje različnih izdelkov (vezenine, pisanice in pletarstvo), odprta pa je bila tudi razstava del Janeza Filaka (darilni seti: suho sadje, žganje in drugo v embalaži oblikovalca Oskarja Kogoja).

Izdelovalcev predmetov domačih in umetnostnih obrti v Beli krajini ni prav veliko.⁸ V sekciji za domačo in umetno obrt pri Obrtni zbornici Slovenije je vpisanih le sedem belokranjskih

obrnikov, ki imajo pridobljeno tudi pozitivno mnenje komisije za ocenjevanje pri isti zbornici. Nekaj jih pri prodaji uporablja pogodbo o avtorskem delu. Je pa v Beli krajini še veliko posameznikov brez registrirane obrti in dovoljenja, delajo torej "na črno". Tiste med njimi, ki izdelujejo kakovostne izdelke, bi bilo treba vzpodbuditi, da bi svojo dejavnost prijavili in svoje izdelke poslali v oceno pristojni komisiji. Morda jih bo k temu vzpodbudil tudi projekt Maleričeva hiša z možnostjo prodaje izdelkov.

S spremljevalnimi dejavnostmi je treba poskrbeti, da bo Maleričeva hiša postala živ prostor, kamor se bodo ljudje radi vračali. K uspešnosti projekta Maleričeva hiša lahko prispeva tudi ustrezna reklama na lokalni in nacionalni ravni (vrtni, šole, podjetja, radio, TV, medmrežje, plakati, vabila ...)

Mednarodne perspektive

Možnosti za mednarodno sodelovanje se kažejo predvsem v sodelovanju na različnih razstavah in sejmihi v tujini pod enotno blagovno znamko. Sem sodijo tudi različni izobraževalni seminarji, namenjeni izdelovalcem domače obrti in njenemu trženju.

Pri domačih obrteh je težko govoriti o nuji širitve trga in s tem povezane proizvodnje, ki je zaradi pretežno ročne izdelave omejena in ne dopušča večje širitve, razen z zaposlitvijo večjega števila izdelovalcev. Izdelke bi bilo smiselno prodajati na domačem trgu, hkrati pa pritegniti čim večje število turistov, da obiščejo Belo krajino in kupijo izdelke domače obrti. Trženje domače obrti na tuje je bolj kot s stališča neposredne finančne koristi posameznika zanimivo z vidika promocije Slovenije, Bele krajine in Črnomlja ter naše skupne dediščine. Učinek pojavljanja na tujih trgih je na ta način dolgoročen in težko merljiv.

V okviru svoje pedagoške dejavnosti lahko Maleričeva hiša izvaja tudi različne pedagoške dejavnosti za tujce, seveda v jeziku obiskovalcev (oziroma v angleškem jeziku). Tudi to je eden od načinov vključevanja v mednarodne tokove. Prav tako lahko Maleričeva hiša organizira posvete z mednarodno udeležbo s področja problematike domačih obrti.

V različna združenja organizirani obrtniki so bolj opazni in se lažje prebijejo v javnost. To bi bilo treba izkoristiti ob udeležbi obrtnikov na predstavitev, sejmihi in razstavah v tujini, kjer bi lahko nastopali pod okriljem Maleričeve hiše. Tak način predstavitve bi bila cenejši in pod skupno celotno podobo marketinško zanimivejši. Na ta način zastavljen projekt bi predstavljal zanimiv model trženja in popularizacije dediščine oz. konkretno domače obrti.

Maleričeva hiša bi lahko skrbela tudi za enotno promocijo, za povezovanje z ostalimi izdelovalci domače obrti v Sloveniji ...

⁶ »Viri financiranja za izvajanje dejavnosti iz 4. in 5. člena tega odloka so:

- proračunska sredstva občin ustanoviteljic,
- sredstva dela turistične takse, ki jo namenjajo zavodu ustanoviteljice,
- prostovoljni finančni prispevki članov,
- sredstva članarine, ki jo v skladu z zakonom predpišejo ustanoviteljice,
- sredstva nacionalne turistične organizacije,
- darila in dotacije ter drugi viri.

Poleg sredstev iz prejšnjega odstavka, pridobiva javni zavod sredstva za opravljanje dejavnosti tudi iz prometa blaga in plačil za storitve, ki jih opravlja. /.../« (Odlok o ustanovitvi lokalne turistične organizacije Bele krajine, Uradni list RS, št. 2/2002)

⁷ Vsem izdelovalcem je bila poslana anketa v kateri so v veliki večini izrazili pripravljenost sodelovanja pri projektu.

⁸ Spletne strani Obrtne zbornice Slovenije (<http://www.ozs.si/SLO/index1.html>).

Izdelovalci domače obrti bi lahko izmenjavali izkušnje tudi z izdelovalci zunaj meja Republike Slovenije, v deželah, kjer je za ohranjanje in razvoj domače obrti že po tradiciji boljše poskrbljeno (tudi zakonsko).

»Pa saj se ne izplača!«

Projektu že od vsega začetka napovedujejo različno usodo. Nekateri so nad njim navdušeni (res je, da včasih s priokusom romantike in nostalgije), spet drugi mu napovedujejo zgolj životarjenje ali celo hiter propad. Projekt pa je že do sedaj prinesel nekaj koristi: objekt je bil obnovljen, omogočil naj bi nove zaposlitve, predstavlja novo ponudbo na trgu in nove možnosti za izdelovalce, ki jih povezuje pod okriljem Maleričeve hiše. Poleg tega prispeva k oživitvi mestnega jedra, promociji belokranjske dediščine ter obogatitvi turistične ponudbe. Vzpodbudo projektu predstavljajo tudi za sodelovanje zainteresirani izdelovalci domačih in umetnostnih obrti ter podpora Občine Črnomelj, lastnice objekta.

Kaj lahko projektu škoduje? Objekta ni mogoče širiti, njegova prevelika odvisnost od LTO, potencialna nezainteresiranost trga za izdelke, majhna kupna moč, v tem trenutku še neatraktivna lokacija v starem mestnem jedru, stran od velikih nakupovalnih središč. Nevarnost za projekt je tudi nelojalna oziroma s strokovnega stališča neopravičena konkurenca cenenege blaga v ponudbi drugih trgovin. Kakovost konkurenčnega blaga je sicer vprašljiva, a je zaradi nizke cene v očeh kupcev tržno zanimiva alternativa. Druga oblika konkurence so izdelki domačih obrti izdelovalcev brez obrtne-

ga dovoljenja. Ti proizvajalci lahko zaradi neplačevanja davkov nižajo ceno svojim izdelkom, ogrožajo registrirane obrtnike in predstavljajo nelojalno konkurenco na trgu. Na izdelovalce domače obrti se še vedno gleda preveč nostalgичno, zato se njihove neprijavljene dejavnosti ustrezno ne preganja in kaznuje.

Pogled naprej

V prihodnosti bo treba poskrbeti tudi za ustrezno promocijo. Oblikovanje celostne podobe bi pripomoglo k boljši razpoznavnosti Maleričeve hiše. Treba je pripraviti in oblikovati ustrezen promocijski material, ki bi dejavnost približal uporabnikom (plakati ob odprtih razstav in ob pedagoških delavnicah, občasna dogajanja na hišnem dvorišču, posebne ugodnosti ob večjih nakupih, vabila potencialno večjim kupcem (podjetja, obrtniki ...), uporaba medijev (časopisi, televizija, radio, spletne strani ...)).

Z odprtjem objekta je bila končana le prva, začetna stopnja projekta. Pred Maleričovo hišo je še veliko izzivov. Drugo stopnjo delovanja predstavlja pedagoška dejavnost. Le tako bo Maleričeva hiša živ prostor, ki bo privabljal obiskovalce. Že v prvem letu delovanja je treba vzpostaviti stike z osnovnimi in s srednjimi šolami tako glede potencialnih obiskovalcev pedagoških delavnic kot tudi glede možnosti honorarnega dela določenih profesorjev v okviru pedagoških delavnic in priprave ustreznega gradiva, povezanega z učnim programom. V tem prvem šolskem letu naj bi navezali stike s šolami, v naslednjem letu pa bi sodelovanje le še poglobili in razširili (razpisi raziskovalnih nalog ...).

Otvoritev Maleričeve hiše - hiše domačih in umetnostnih obrti. Govor župana Andreja Fabjana, predstavnika lastnika in financerja. Foto: Anita Matkovič, 25. 10. 2002.

Naslednjo stopnjo naj bi predstavljala oživitev razstavne dejavnosti v za to namenjenem prostoru. Za ta korak je potrebna še nabava ustrezne opreme. Treba bi bilo začeti tudi z organizacijo občasnih sejmov na hišnem dvorišču ali na trgu pred hišo.

Vse omenjene dejavnosti bi lahko začele delovati v roku enega leta po odprtju. Nekaj več časa in denarja bo verjetno zahtevala organizacija sodelovanja obrtnikov pod okriljem Maleričeve hiše na mednarodnih sejmih in organizacija posvetov (tudi z mednarodno udeležbo).

Namesto konca nov začetek

Maleričeva hiša je leta 2002 prejela nagrado, ki jo družba Ford podeljuje za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, kar je hkrati potrditev, da je projekt na pravi poti in možnost za hitrejši nadaljnji razvoj. Na natečaj je bilo prijavljenih 51 projektov, štirje so bili nagrajeni, pr ojekt Maleričeva hiša - hiša domačih in umetnostnih obrti pa je v kategoriji Kulturna dediščina prejel tretjo nagrado.

Viri in literatura:

BERNIK, Stane 1987: Črnomelj: urbanistični, arhitekturni in spomeniško-varstveni oris. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

BOGATAJ, Janez 1989: Domače obrti na Slovenskem. Ljubljana, Državna založba Slovenije.

BOGATAJ, Janez 1992: Sto srečanj z dediščino na Slovenskem. Ljubljana, Prešernova družba.

HAZLER, Vito 1999: Podreti ali obnoviti?: Zgodovinski razvoj, analiza in model etnološkega konservatorstva na Slovenskem. Ljubljana, Rokus.

MALERIČ, Lidija 1994: Gradbeni posnetek Maleričeve hiše: hiša učiteljice Pepce Primožič. Črnomelj, b. z.

MASON, Phil b.l.: Vsebinska struktura poročila. b. k., b. z.
Odlok o razglasitvi Maleričeve hiše v Črnomlju, Ulica Mirana Jarca 18, za kulturni spomenik. V: Uradni list RS, 47/1995, <http://objave.uradni-list.si>.

Odlok o razglasitvi mestnega jedra Črnomlja za kulturni spomenik lokalnega pomena. V: Uradni list RS, št. 74/2001, <http://objave.uradni-list.si>.

Odlok o ustanovitvi lokalne turistične organizacije Bele krajine. V: Uradni list RS, št. 2/2002, <http://objave.uradni-list.si>.

TRUNK ŠIRCA, Nada; TAVČAR I, Mitja 1998: Management nepridobitnih organizacij. Koper, Visoka šola za management.

Notranjost Maleričeve hiše. Foto: Anita Matkovič, 25. 10. 2002.